

Urednica
Vlasta Ilišin

MLADI HRVATSKE
I
EUROPSKA INTEGRACIJA

INSTITUT ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA U ZAGREBU

Zagreb, 2005.

PREDGOVOR

U Institutu za društvena istraživanja u Zagrebu od samog osnutka, odnosno od sredine šezdesetih godina prošloga stoljeća, kontinuirano se provode empirijska istraživanja mladih. Tijekom tog razdoblja realizirani su brojni projekti kojima se nastojao dobiti znanstveni uvid u jednako brojne teme relevantne za proučavanje mladih. Posljednji u nizu takvih znanstveno-istraživačkih projekata – *Mladi i europski integracijski procesi* – čija je provedba započela koncem 2002. godine, realizirali su: Vlasta Ilišin (voditeljica), Josip Županov, Furio Radin, Dejana Bouillet, Helena Štimac Radin, Ivona Mendeš i Dunja Potočnik. Taj se znanstveno-empirijski projekt razlikuje od većine drugih fokusiranih na mlade prije svega po tome što je ispitivanjem obuhvaćen i kontrolni uzorak starijih. Takav obuhvat ispitanika omogućuje analizu eventualnih međugeneracijskih razlika, o kojima se puno nagađa, ali malo toga pouzdano zna.

Ova knjiga je prva od dvije znanstvene monografije koje zajedno predstavljaju cjelovitu interpretaciju rezultata dobivenih u navedenom projektu. Predmet analize u ovoj studiji jest odnos mladih spram europskog integracijskog procesa i njihova, šire gledano, politička pripremljenost za uključivanje u taj proces. U analizu su, uz međugeneracijske usporedbe, uključene komparacije s rezultatima prethodnih istraživanja mladih u Hrvatskoj, kao i s rezultatima europskih istraživanja provedenih na mladima ili općoj populaciji. Knjiga je koncipirana kao istraživačka studija, a strukturirana je u sedam autorskih poglavlja.

Mladi, Hrvatska i Europa: uvod u istraživanje autorice Vlaste Ilišin prvo je, uvodno, poglavlje. U njemu je naznačen konceptualni okvir istraživanja i određen društveni kontekst u kojem se ono provodi, a to su hrvatsko društvo danas, proces europske integracije te rizici koji prate proces tranzicije i globalizacije. Pritom se polazi od opće hipoteze da tendencije i promjene u hrvatskim, europskim i svjetskim okvirima ostavljaju značajan trag na mladu generaciju u Hrvatskoj, odnosno da sve to utječe na formiranje stavova mladih spram ispitivanih pojava. U uvodnom dijelu objašnjeni su i metodologija istraživanja, ciljevi istraživanja, primijenjeni instrument i konstrukcija uzorka. Sastavni dio tog objašnjenja čini i usporedba strukture osnovnog uzorka mladih i kontrolnog uzorka starijih te analiza uzorka mladih kao temelj za razumijevanje kasnijih diferenciranja unutar te populacije.

Europska unija je već nekoliko godina u hrvatskoj javnosti prisutna kao često eksploatirana tema, no to uglavnom nije popraćeno adekvatnim analitičkim uvidima niti argumentiranim i racionalnim raspravama o značenju europskog

integracijskog procesa, kao i europskih ambicija Hrvatske u tom kontekstu. Seriozne rasprave potisnute su u drugi plan pred naletom emocija, predrasuda i stereotipa – a kada do njih i dođe, većinom su koncentrirane na pravne i ekonomske aspekte ujedinjenja Europe. Stoga Damir Grubiša u drugom poglavlju, *Politička aksiologija Europske unije: ciljevi i vrijednosti europske integracije*, analizira genezu i etape razvoja Europske unije s naglaskom na političkoj dimenziji integracijskog procesa. Pritom posebnu pozornost posvećuje vrijednostima na kojima počiva integracijski proces, a koje vode stvaranju jedne nove Europe vrijednosti.

Sljedeća tri poglavlja razmatraju subjektivne političke pretpostavke, odnosno sociopolitičku pripremljenost mladih za integraciju Hrvatske u Europsku uniju. Tako u trećem poglavlju, *Političke vrijednosti, stavovi i participacija mladih: kontinuitet i promjene*, Vlasta Ilišin analizira političke vrijednosti mladih, promjene u percepciji društvenih i političkih problema te oblike participacije mladih u društvenim i političkim procesima i institucijama. U tom je kontekstu poseban akcent stavljen na uvid u demokratski potencijal i socijalni kapital mladih te na analizu percepcije integracije Hrvatske u EU kao političkog cilja, a koja je u indikativnom raskoraku sa službeno proklamiranim prioritetima.

Ljudska prava kao ulaznica u demokratsku Europu naslov je četvrtog poglavlja autorice Dunje Potočnik. Polazeći od teze o važnosti ljudskih prava i sloboda za demokratsku legitimaciju Hrvatske na putu u ujedinjenu Europu, ona analizira vrednovanje pojedinačnih ljudskih prava i sloboda te percepciju mladih o zaštiti tih prava u Hrvatskoj i doprinos raznih društvenih aktera njihovu ostvarivanju, zajedno s promjenama koje su u ispitivanim dimenzijama nastale tijekom posljednjih nekoliko godina.

U petom poglavlju *Nacionalna vezanost i odnos prema Europi* Furio Radin analizira fenomen nacionalne vezanosti i socijalnih distanci, promjene koje su nastale u tom pogledu te njihovu povezanost s odnosom prema Europi i integraciji Hrvatske u Europsku uniju. U svojoj analizi, uz unutargeneracijske, posebnu pozornost posvećuje međugeneracijskim varijacijama u stupnju nacionalne vezanosti, a koje su rezultirale zanimljivim saznanjima.

Šesto i sedmo poglavlje bave se relacijom mladih i procesa europske integracije, osobito percepcijom postojećih i potencijalnih problema u procesu pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji. Vlasta Ilišin i Ivona Mendeš u prilogu *Mladi i Europska unija: percepcija posljedica integracije* analiziraju postojeća pozitivna i negativna očekivanja, kao i percepciju potencijalnih dobitnika i gubitnika nakon što se jednoga dana Hrvatska integrira u Europsku uniju. Podjednaka je pozornost posvećena i percepciji pravaca razvoja i potencijalnih teškoća u samoj Europskoj uniji, kako bi se ustanovilo kakvu sliku o toj žuđenog

asocijaciji imaju mladi, o kojima će u znatnoj mjeri ovisiti budućnost europske Hrvatske.

Ivona Mendeš u poglavlju *Znanje i informiranost o Europskoj uniji* analizira postojeću i željenu razinu informiranosti o europskoj integraciji i institucijama te znanje o nekim aspektima procesa hrvatskog pridruživanja Europskoj uniji, kao i o institucionalnoj konfiguraciji Unije. Disparitet između samoprocijenjene dobre informiranosti i slabog znanja o ispitivanim dimenzijama znakovit je trend koji potvrđuje da je hrvatskim građanima nužna edukacija o glavnom političkom cilju aktualne političke vlasti i pretežitog dijela hrvatske političke elite.

Sastavni dio knjige čine *Sažetak* i *Summary*, te *Prilog*, koji sadrži integralni upitnik s distribucijom postotaka odgovora mladih i starijih ispitanika.

Uz istraživače i stručne službe u Institutu, za realizaciju znanstveno-istraživačkog projekta *Mladi i europski integracijski procesi* zaslužno je i gotovo stotinu anketara koji su morali uložiti nemali trud da pronađu i animiraju ispitanike na suradnju. Brigu o kvaliteti rada anketara i njihovoj motivaciji da preuzeti posao obave uspješno i u zadanim rokovima, ponajviše su vodile mlade snage na projektu, Dunja Potočnik i Ivona Mendeš. Njihov je angažman na pripremi i provođenju terenskog dijela istraživanja uvelike premašio zahtjeve koji se uobičajeno stavljaju pred mlade asistente, a s posebnim zadovoljstvom treba istaći činjenicu da su se pokazale doraslima svim izazovima s kojima su bile suočene.

Projekt je financiralo Ministarstvo znanosti, tehnologije i športa Republike Hrvatske. No posebnu zahvalnost dugujemo Upravi za obitelj Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koja je, kao sufinancijer projekta, omogućila da se terensko istraživanje provede u planiranom opsegu.

Na žalost, u posljednjoj fazi realizacije projekta, u studenom 2004. godine, preminuo je član naše istraživačke skupine i dugogodišnji uvaženi suradnik, akademik Josip Županov. Njegov odlazak s društvene i znanstvene scene veliki je gubitak za hrvatske društvene znanosti, posebice sociologiju. Žaleći što nije dospio svoj angažman na zajedničkom projektu privesti kraju u formi pisanog priloga, ostajemo mu trajno zahvalni za sve intrigantne i produktivne ideje koje je podijelio s nama, kao i za nesebične učiteljske savjete, u najboljem smislu te riječi, na koje smo uvijek mogli računati kada bismo zapali u istraživačke dvojbe.

U Zagrebu, rujan 2005.

Vlasta Ilišin